

AŽ ŠTVRTINA SLOVÁKOV TRPÍ OBEZITOU V LIEČBE JE POTREBNÝ LEPŠÍ MANAŽMENT

Začiatkom marca sme si po siedmykrát pripomenuli Slovenský deň obezity, ktorý je súčasťou Svetového dňa obezity. Slovenská obezitologická asociácia (SOA) pri tejto príležitosti vyzvala k zlepšeniu manažmentu obezity na Slovensku, ako aj k vnímaniu obezity ako ochorenia so závažnými dôsledkami. Cieľom iniciatívy je zabrániť stigmatizácii obezity a vytvárať predpoklady pre komplexný multidisciplinárny manažment pacientov s obezitou.

■ Podľa odborníkov na výskum, prevenciu a liečbu obezity zlepšeniu komplexnej starostlivosti o pacienta s obezitou bránia viaceré bariéry, o. i. napríklad legislatívne, ekonomické, či administratívne. Dôležitým prvkom v boji proti obezite je podľa ich názoru aj zavedenie systému kontinuálneho vzdelávania odborníkov v tejto oblasti a aplikácia odporúčaní do praxe.

Globálny problém 21. storočia

Obezita je jednou z najväčších výziev globálneho zdravia 21. storočia. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie žije väčšina svetovej populácie v krajinách, kde obezita zabíja častejšie, než nedostatok potravy. Nadhmotnosťou celosvetovo trpia asi 2 miliardy ľudí, predpokladá sa, že asi 800 miliónov má obezitu. Je alarmujúce, že obezita celosvetovo postihuje aj 250 miliónov detí. Približne 32,5 % detí na Slovensku, ktoré trpia

obezitou, má detekovanú prítomnosť metabolického syndrómu.

Podľa prof. MUDr. Jozefa Šuvadu, PhD., MPH, MBA, člena výkonnej rady WHO, žijeme v spoločnosti, kde sú najlepšie dostupné lacné, vysoko-kalorické, nezdravé jedlá a súčasne nám náš životný štýl a spôsob práce neumožňuje dostatočnú pohybovú aktivitu, čo má za následok nadmerný prírastok hmotnosti.

nielen odborná verejnosť, ale aj kľúčoví predstavitelia vlád, inštitúcie na ochranu a podporu verejného zdravia, producenti a distribútori potravín a bezprostredné okolie pacienta s obezitou.

Obezita vs. COVID-19 a pridružené ochorenia

Pacienti s obezitou a ďalšími pridruženými ochoreniami sa v čase pandémie COVID-19 stali najohrozenejšou skupi-

„Nadhmotnosťou celosvetovo trpia asi 2 miliardy ľudí, predpokladá sa, že asi 800 miliónov má obezitu.“

„Obezita neprichádza len zavinením jednotlivca, na jej vzniku sa významne podieľa aj prostredie a spoločnosť, ktorá ho vytvára,“ zdôraznil prof. Šuvada a dodal, že práve preto je nevyhnutné, aby sa do riešenia obezity ako globálneho problému zapojila

nou obyvateľstva. Populácia obéznych pacientov s prirodzeným sklonom k zníženej fyzickej aktivite je navyše v čase pandémie vystavená ďalšiemu riziku naberania hmotnosti. Stávajú sa tak ešte rizikovejšími, ale zhoršuje sa aj ich dlho-

dobá prognóza a rozvoj ďalších pridružených ochorení.

Podľa prezidentky Slovenskej obezitologickej asociácie (SOA) a predsedníčky Obezitologickej sekcie Slovenskej diabetologickej spoločnosti (SDS) doc. MUDr. Ľubomíry Fábryovej, PhD., MPH ide nielen o ochorenia ako diabetes 2. typu, vysoký krvný tlak, infarkty a cievne mozgové príhody, ale aj nádorové ochorenia, Alzheimerovu a Parkinsonovu chorobu a v súčasnosti aj COVID-19. „Obezita je závažná chronická choroba, ktorá významne zhoršuje kvalitu života, zapríčiňuje vyššiu chorobnosť a skracuje dĺžku života. Výdavky na zdravotnú starostlivosť spojené s liečbou obéznych pacientov sú až o 30 % vyššie ako u pacientov s normálnou hmotnosťou,“ zdôraznila doc. Fábryová.

Podľa odborníkov je obezita významným problémom aj z hľadiska závažného priebehu až smrti pri ochorení COVID-19. „Od marca 2020 pribúdajú údaje z rôznych metaanalýz o tom, že u dospelých obéznych osôb do 60 rokov je o 46 % vyššie riziko pozitivity na COVID-19, o 113 % vyššie riziko hospitalizácie, o 74 % vyššie riziko prijatia na jednotku intenzívnej starostlivosti s ťažším priebehom ochorenia, s vyššou pravdepodobnosťou nutnosti intubácie a o 48 % vyššie riziko úmrtnosti,“ upozornila doc. Fábryová. Medzi rizikové faktory COVID-19 radíme aj samotné neplnohodnotné a nevyvážené stravovanie a s nimi spojenú nekvalitnú výživu bohatú na nasýtené masťné kyseliny, rafinované sacharidy a cukry, chudobnú na vlákninu, nenasýtené masťné kyseliny a antioxidy.

Chýbajú dáta aj úhrady liečby zdravotnými poisťovňami

Podľa prezidentky Slovenskej obezitologickej asociácie a predsedníčky Obezitologickej sekcie Slovenskej diabetologickej spoločnosti je pre zlepšenie komplexného manažmentu obezity nevyhnutná dlhodobá a kontinuálna podpora aj zo strany zdravotných poisťovní, ministerstva zdravotníctva a vzdelávacích inštitúcií.

V súčasnosti, napriek tomu, že obezitu považujeme za chronické ochorenie, nefarmakologická alebo farmakologická liečba obezity nie je hrazená zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. Liečbu predpisuje lekár, pacient si ju však hradí sám. Výkony bariatrickej/metabolickej chirurgie, aj keď sú uhrádzané zo zdrojov verejného poistenia, sú vo výraznej miere limitované rozpočtom nemocníc. „Účinná moderná farmakoterapia spolu s chirur-

gickou liečbou vedie nielen k významnému zlepšeniu až remisii diabetu druhého typu, ale aj k poklesu kardiovaskulárnych rizikových faktorov a očakávame od nej aj pokles kardiovaskulárnej a celkovej mortality,“ doplnila doc. MUDr. Ľubomíra Fábryová, PhD. MPH.

Pre plánovanie a rozvoj zdravotnej politiky, ale aj pre zlepšenie manažmentu pacienta s obezitou, odborníci definovali bariéry a navrhujú tieto riešenia:

- povinnosť všeobecného lekára hlásiť na NCZI informácie o výskyte obezity u pacientov;
- priradenie špecializovaných ambulancií k ambulanciám lekárov prvého kontaktu;
- zmena pravidiel dispensárnej starostlivosti o pacientov s obezitou;
- úhrada/čiastočná úhrada farmakoterapie a kúpeľnej liečby;
- úhrada výkonov bariatrickej/metabolickej chirurgie nad rámec objemu objednaných výkonov jednotlivých nemocníc;
- vytvorenie registra pacientov s obezitou a registra pacientov po bariatrickej/metabolickej chirurgii;
- vzdelávanie lekárov – na novú špecializáciu obezitológia, ktorá aktuálne na Slovensku chýba;
- vzdelávanie odborníkov nelekárskych špecializácií (odborník na výživu, tréner, psychológ) potrebných pre multidisciplinárny manažment pacienta s obezitou.

Obezita z pohľadu pacienta

Pacienti s obezitou vyhľadávajú rôzne možnosti redukcie telesnej hmotnosti, okrem pohybu sú to rôzne diéty a výživové doplnky. Odborníci upozorňujú, že obezita je chronické ochorenie a pacient s touto diagnózou patrí do rúk lekára.

„Nefarmakologická alebo farmakologická liečba obezity nie je hrazená zo zdrojov verejného zdravotného poistenia.“

Podľa doc. MUDr. Petra Minárika, PhD, MSc., viceprezidenta SOA, je okrem zmeny životosprávy, ktorá má významnú úlohu, potrebné vyhľadať špecialistu. „Iba lekár môže komplexne posúdiť zdravotný stav a odporučiť adekvátny spôsob, ako nadobudnúť zdraviu prospešnú telesnú hmotnosť. V mnohých prípadoch je nevyhnutná farmakologická liečba, alebo aj chirurgický zákrok,“ zdôrazňuje doc. Minárik.

Nadhmotnosť a obezita ovplyvňujú telesné aj duševné zdravie a významne vplývajú na vznik pridružených ochorení.

Pacient s obezitou však čelí nielen zdravotným problémom, ale aj stigmatizácii zo strany okolia. PhDr. Mária Lévyová, prezidentka Asociácie na ochranu práv pacienta dopĺňa, že obezita je jedným z ochorení, ktorým sa dá predísť, včas ich podchytiť, prípadne ich liečiť a to vďaka odbornej pomoci tímu, zloženého z odborníkov z rôznych medicínskych odborov.

Nádejná farmakoterapia aj špecializovaná pomoc

Všeobecní lekári pre dospelých aj špecialisti majú k dispozícii viaceré možnosti farmakologickej liečby určenej na dlhodobý manažment telesnej hmotnosti u pacientov s nadhmotnosťou a obezitou. Podávané sú perorálne alebo subkutánne a ich mechanizmus účinku je založený na pôsobení v gastrointestinálnom trakte alebo v centrálnej nervovej sústave.

Novinkou sú antiobezitá, ktoré fungujú na princípe telu vlastnej látky, ktorá sa podieľa na regulácii pocitu hladu a tým aj prísunu kalórií. Ich užívaním dochádza k zníženiu energetického príjmu a následne k poklesu telesnej hmotnosti.

Všeobecní lekári pre dospelých môžu nielen poskytnúť konzultáciu, predpísať liečbu, ale aj posunúť pacienta ku konkrétnemu špecialistovi. Vzniknúť by mala aj mapa špecializovaných ambulancií a špeciálna horúca linka pomoci pacientom s obezitou. Na túto linku sa bude môcť čoskoro obrátiť o radu a pomoc každý, kto neúspešne bojuje s nadhmotnosťou alebo obezitou.

Ako však zdôrazňuje prof. MUDr. Barbara Ukropcová, PhD. zo Slovenskej obezitologickej asociácie a Biomedicínskeho centra SAV, aby bola liečba pacienta

s obezitou úspešná, je potrebná jeho motivácia, ochota spolupracovať a investovať do zmeny životného štýlu čas a energiu. „Redukcia hmotnosti môže byť úspešná relatívne rýchlo, ale pokiaľ sa nespája s dlhodobými zmenami stravovacích a pohybových návykov, šanca na jej dlhodobé udržanie je nízka,“ dodáva prof. Ukropcová. Pacient by mal byť okrem iného aj edukovaný v oblasti výživy, pohybovej aktivity, ale aj obezity a jej zdravotných následkov.

| Mgr. Peter Krajčovič, PhD.